

## Út

*Fray Luis de León, a zsidó származású, keresztény hitre tért XVI. századi misztikus szerzetes, Keresztes Szent János kortársa és tanítványa. Salamancában teológiát hallgat, majd az inkvizíció börtönébe kerül. Vágyakozva az örök boldogság és a harmónia után a miszticizmus három fokozatában az Istennel való egyesülést keresi.*

*Egyik fő műve a Krisztus nevei, — melynek az Út az egyik fejezetét alkotja — három Ágoston-rendi szerzetes párbeszédét tartalmazza a Szentírásban Krisztusnak tulajdonított nevekről: Rózsa, Isten arca, Út, Pásztor, Hegy, Örökkévalóság atyja, Úr karja, Király, Béke és Hitves.*

*„Csak Platón dialógusai vetekednek a Krisztus nevei-vel” mondja róla egy század eleji irodalomtörténész.*

A Szentírásban Krisztust Útnak is nevezik. Szent János evangéliumának tizennegyedik fejezetében saját magát hívja így: *Én vagyok az út, az igazság és az élet.* (Ján 14,6) Erre vonatkozhat az, amit Izajás mond a harminctödik fejezetben: *És lesz ott ösvény és út, és szentség útjának hívatik.* (Iz 35,8) A tizenhatodik zsoltár sem áll távol ettől: *Té tanítasz engem az élet ösvényére.* (Zsolt 16,11) Nem kevésbé igaz ez a hatvanhetedik zsoltárra: *Hogy megismerjék a földön a te utadat — és megtudjuk, melyik utat — minden nép közt a Té szabadításodat* (Zsolt 67,3) — ami Jézus neve.

Miután Sabino befejezte az olvasást, így szól Marcello:

— Annak bizonyítása, hogy az út Krisztus neve, nem szükséges, hiszen önmagát hívja így. Keressük inkább értelmét, miért mondja ezt és mit akar tanítani, mikor a mi utunknak nevezi magát.

Mindenekelőtt tudni kell, hogy az út a Szentírásban több módon jelenik meg. Az út mutatja az ember jellemét, képességét, hajlamát, származását, vagy ahogy a régiek nevezték, stílusát, hangulatát. Erről olvashatunk Dávid zsoltárában: *Megismertette az Ő utait Mózes-sel.* (Zsolt 103,7)

Isten útjai — természet — a Kivonulás könyvében mutatkoznak meg, mikor a hegyen megjelenve így szólt: *Én az Úr a te Istened, féltőn szerető Isten vagyok, aki megbüntetem az atyák vétkeit a fiakban, harmad és negyedéziglen, akik engem gyűlölnék. De irgalmasságot cselekszem ezeréziglen azokkal, akik engem szeretnek, és az én parancsolataimat megtartják.* (2Moz 20,5) Úgyhogy látva Isten erejét és természetét, ezek az ő útjai.

Választott hivatásunkat éppen úgy útnak nevezhetjük mint szándékainkat és törekvéseinket. Ez a jelentés tér vissza a zsoltárban: *Hagyjad az Úrra a te utadat, és bízzál benne, majd Ő teljesíti.* (Zsolt 37,5) Mit is mond itt Dávid? Kéréseinket, terveinket tegyük Isten kezébe, bízzuk nyugodtan gondviselésére, hisz biztosak lehetünk a sikerben, mert Ő átveszi terveinket. Amit pedig Isten kezébe tettünk, a legjobb helyen van, mert Ő az igazság és a jószág. Ennélfogva a Zsoltárok könyvének szavaiból két következtetésre juthatunk: elsőként, olyan dologba ne kezdjünk, melynél Isten segítségét nem remélhetjük, másodsor pedig a megtisztulás útján ne saját erőnkre, hanem öreá támaszkodjunk.

A mű, amit alkottunk, szintén a mi utunk. A Példabeszédekben így szól önmagáról a Bölcs: *Az Úr az ő útjának kezdetéül szerzett engem* (Péld 8,22) — vagyis első vagyok,

aki Istentől ered. Az elefántot Jób könyvében Isten útjai kezdetének nevezi, mivel kiváltságos a teremtmények között. (Jób 40) Mózes ötödik könyvében írja, hogy *minden útja igazság* (Mtörv 32,4) — azt hirdetvén, hogy művei szentek és igazak. Valamint Dávid kéri a Zsoltárokbán, hogy útjai — vagyis lépései és művei — mindig Isten parancsát szolgálhassák.

Dávid nyomán útnak nevezzük a parancsolatokat és a törvényt is: *Mert megőriztem az Úrnak útjait, és gonoszul nem távoztam el az én Istenemtől.* (Zsolt 18,22) Mással még világosabban fejezi ki: *Futottam parancsaid útján, mikor megragadtad a szívem.* (Zsolt 119,32) Ily módon az út eredeti jelentése mellett — egyenesen haladni valamely cél felé — négy további jelentéssel bír: hajlandóság, elhivatottság, életmű és törvény, mert általuk, mint egy úton, az ember elindulhat valamely cél felé. Kétségtávol, sorsában a törvény adja az utat, az elhivatottsága és hajlandósága mutatja az irányt és vezetési élete művéhez.

Most lássuk, az előzőek közül mely vonatkoztatható Krisztusra, mint útra és valóban mindegyik értelmezésnek megfelel-e. Ekkor Marcello ujjával az onnan látható királyi udvarra mutatott: — Ahogy ez az út az udvarba vezet, és a király lakóhelyére sietőknek szolgál, úgy Krisztus az ég útja, mert senki sem jut el az égbe, aki nem az ő nyomát követi. Mondom, nem elég csak lábainkkal az ő lépéseinek nyomát keresni, hanem mintegy őrajta járva kell menni, mert ha eltávolodtunk tőle, már el is tévedtünk. Mily bizonytalan azon lépésnek és műnek sorsa, mely nem Krisztusra támaszkodik és alapja nem ő. Az égtől oly messze áll. Sokan voltak, kik Krisztus nélkül éltek, de felkarolták a szegényeket, tisztelték a szüzességet, a szerénységet, józanságot és az igazságot követték, ilyenképp távolról mintha Krisztus útján jártak volna, de mivel nem bíztak benne, letértek az útról és nem értek az égbe. Lukács evangéliumában az embereket jelképező elveszett bárányt a pásztor sem maga előtt hajtva, hanem vállára vetve viszi vissza a nyájhoz. Mert másképp a bárány elvétí az utat.

Nem láttál még anyát, Sabino, ki gyermeke kezét kezébe s lábait lábaira téve vonta őt magához, hogy így vezetője s egyben talaja is lehessen? Óh, Isten irgalma! Ugyanezt teszed velünk, Uram, erőtlen, gyenge teremtményeiddel. Kegyességed kezét nyújtod felénk, lépteinket a tieidbe helyezed, felemelsz és magaddal viszel, mígnem örökre egyesülünk az égben.

Mindazonáltal, Juliano, sokféle út van. Az egyik sík és széles, a másik szűk és meredek, van hosszú és rövid ösvény. Azonban Krisztus mindezt tartalmazza, mivel Ő az egyetemes és igaz út. Nyílt síkság buktatók nélkül, ahol az erőtlének fáradság nélkül járhatnak, keskenyebb és meredekebb ösvény az erősebbeknek, kerülőút az arra vágyóknak és átvágó ösvény a sietők számára. De lássuk, mit olvashatunk Izajásnál a mi utunkról: *És lesz ott ösvény és út, és szentség útjának hívatik: tisztátalan nem megy át rajta, hisz csak az övék az; aki ez úton jár, még a bolond se téved el; nem lesz ott oroszlán, és a kegyetlen vad nem jó fel reá, nem is található ott, hanem a megváltottak járnak rajta! Hisz az Úr megváltottai megtérnek, és újjongás között Sionba jönnek; és örök öröm fejükön, vigasságot és örömet találhatnak; és eltűnik fájdalom és sóhaj.* (Iz 35,8—10)

Ösvényen eredetileg csak a meghatározott irányba vezető nyomokat értjük. Ám itt egyenletességével, kőborításával megkülönböztetett, vagy buktatók nélküli útról van szó. Eszerint ez a szó néha lépcsőfokot jelent, melyen az emberek fölfelé igyekeznek, más esetben tisztán látható, a meredélyen kanyargó kövezett utat, vagy ösvényt. Mindez Krisztus személyében egyesül, hiszen Ő kövezett út, ösvény és biztos feljáró. E három utat az emelkedettség és az akadályok leküzdésének lehetősége jellemzi. Mivel aki Krisztus által jár, az valóban emelkedetten és botlás nélkül halad. Emelkedetten, mert felfelé indult a meredélyen, ugyanis a keresztény erény gyakorlása mindig a tökéletesedés és a lélek fejlődése felé visz. Ezen útnak követői lélekben növekedni fognak és magasabbra jutnak. Ezzel szemben a rossz ösvényt választók mindig lefelé halad-

nak, mert a bűn romlás és kevesbedés: minél tovább mennek, annál inkább károsítják magukat, lépésről lépésre ostobábbak lesznek, majd még ennél is kevesebbek, végül szinte semmivé válnak. Ennek jelképe Izrael fiainak útja Egyiptomból Júdeáig, akik utuk során mindig fölfele haladtak. Ugyanígy az ősi templomba is — mely szintén jelkép volt — emelkedő vezetett. Salamon is eképpen szól a Krisztus útján járókról és az eltévedtekről — noha a világosság példájával: *Az igazak ösvénye pedig olyan mint a hajnal világossága, mely minél tovább halad, annál világosabb lesz a teljes délig.* (Péld 4,18) *Az eltévedtekről így olvashatunk: Sírba vivő út az ő háza, amely levisz a halálnak hajlékába.* (Péld 7,27) A másik jelentés szerint az igazak a földtől messze járnak. Azért is távolodnak el a földtől, mert a Föld kívánságában nem osztoznak, üldözik, amit követ és nem értékelik, amit becsül. Végül fölötte állnak annak, amit az emberi ítélet a legmagasabbra helyezett: gazdagság, élvezetek, büszkeség. Ez az emelkedettség első jelentése.

Ugyanez található a másodiknál is, az egyszerűség és akadály nélküliség esetében. Mert aki Krisztus által jár, nem szegül szembe senkivel, mások törekvéseit nem akadályozza, szándékaikat nem keresztezi. Haragukat, igazságtalanságukat, erőszakosságukat elszenvedi, ha bántalmazták és kifosztják, nem vesz róla tudomást, túljut az akadályon és szabadon folytatja útját. Ezzel szemben a másik úton járók minden lépésüknél akadályokba ütköznek, egymással acsarkodnak, mert többen is ugyanazért harcolnak, egy cél felé tartanak és összeütközésbe kerülnek egymással. Így minden pillanatban egymást támadják, elesnek, felállnak és reményt veszítve megfordulnak, hogy célhoz érjenek. De Krisztusban, mint mondtuk, nincs akadály: Ő az igazi út, hisz aki akar, elfér rajta.

A lépcsőfok, a kövezett út és az ösvény már önmagukban is Krisztus nevei, nemcsak az említett két tulajdonság tükrében. Míg a lépcsőfok az ég templomának kapujához vezet, s az ösvény a hegyre, ahol az erény uralkodik, addig a keskeny és biztos út az, melyen a láb soha nem botlik és nem csúszik meg. A többi út valójában csúszós vagy szakadékos, mely a legváratlanabb pillanatban ér véget, vagy süpped be. Így a bizakodó, de szájalomra méltó vándor végül elveszti lába alól a talajt. Erről így szól Salamon: *Az ő lábai a halálra mennek, az ő léptei a sírba törekszenek.* (Péld 5,5) Hányan veszítették életüket, miután gazdagok lettek! Hányan szégyenültek meg, megbecsülést keresve! Mi a vége az élvezeteknek, ha nem a fájdalom? Viszont aki a mi utunkat követi, nem csúszik meg, nem süpped el, mert lábai mindig szilárd talajra lépnek. Erről mondja Dávid: *Istennek törvénye van szívében, lépései nem ingadoznak.* (Zsolt 37,31) És Salamon: *A restnek útja olyan, mint a tövises sövény; az igazaknak pedig útja megegyengetett.* (Péld 15,19) Izajásnál pedig *Ösvény és út, és szentség útjának hívatik.* (Iz 35,8) Tehát a Szentírásban az út szót háromféleképpen használja: Krisztus ösvény az erény kezdetén járóknak, út az erény gyakorlói számára és a szentség útja a tökéleteseknek. Ebből láthatjuk, hogy Krisztus a maga módján minden embernek Út. Ez a három rend alkotja az egyház kiválasztottjait, mint ahogy Isten jelképét, az ősi templomok három része, a kapu, a csarnok és a szentély alkotja. Vagy amint a termeket három részre oszthatjuk: földalatti termekre, földszintiekre és karzatiakra.

Tehát Krisztus háromszor is út: elegyengetett, köves út a tökéletlenek számára, út az erősebbeknek és szent út a tökéleteseknek. Később így folytatja: *tisztátalan nem megy át rajta.* Habár Krisztus egyházában és misztikus testében sok tisztátalan van, mégis akik általa járnak, mind tiszták. Am nem mind tiszták, akik elindultak a megtisztulás útján, de nem jutottak el a delelőig, hanem csak azok, akik túljutva rajta a végső cél felé állnak. Mert a tisztátalan megáll, megfordul vagy letér az útról. Viszont aki a delelőn túljutott, már tisztának kell lennie. A továbbiak szerint: *hisz csak az övék az,* vagyis Ő mutatja az utat és Ő maga is az Út. Együtt haladunk vele, követjük őt, mozdulata irányít minket. Márpedig Krisztus nem tűr maga mellett tisztátalant. Így bűnös és gyalázatos nem jár erre, mert Krisztus nélkül nem marad meg ezen az úton.

Ebből következik: *még a bolond se téved el*. Mert ki téved el ilyen vezetővel? Mily talá-lóan mondja: a bolondok — mert az önmagukkal elfoglalt, önhitt bölcsek könnyen elté-vednek, ha magukban bíznak.

Mínthogy Krisztus egyben út és vezető, világosság tölti be az utat, így senki nem veszt el rajta, hacsak nem önszántából. *Az pedig annak az akarata, aki küldött en-gem, hogy mindaz, aki látja a Fiút és hisz ő benne, örök élete legyen; és én feltámasz-szam azt az utolsó napon.* (Ján 6,40)

Kétségkívül, Juliano, nincs tisztább a szem előtt, mentesebb a csalódástól, mint Is-ten útja. Jól mondja Dávid: *Az Úrnak parancsolata* (mely az Ő útja) *világos, megvilá-gosítja a szemeket. Az Úrnak ítéletei változtathatatlanok s mindenestől fogva igazságo-sak.* (Zsolt 19,9) De ha akadályok nincsenek, vajon vadállat nem veszélyezteti-e az utat? Ez ellen így biztosít minket a próféta: *Nem lesz ott oroszlan és a hegyetlen vad nem jó fel reá.* Mint olvastuk, *feljő* az útra. Hisz hiába is támadna az úton haladókra a vad szenvedély, a sátán vagy az oroszlán, nem éri el őket, még a közelükbe sem jut, erejét veszi és alul marad. Akkor hát kik vannak az úton: *a megváltottak járnak raj-ta.* Mert csak megváltottként léphetünk az útra: előbb Krisztus kegyelme és igazsága kiszabadít a bűn hálójából, elold kötelekeinktől és csak utána indulhatunk el az úton. Így megváltásunkat nem a megtett útnak köszönhetjük, s az igazsághoz sem lábaink vezettek. *Én teremtettem és én hordozom, én viselem és megszabadítom* (Iz 46,4) — szól az Úr. Úgyhogy megváltásunk nem érdemeinktől vagy a megtett útból születik, ha-nem csak akkor kelhetünk útra, ha már megváltottak vagyunk, és érdemeiket csak a jó erényétől támogatva szerezhetünk. Amennyiben igaz, hogy csak megváltottak és megszabadítottak járnak erre, úgy a szabadok és igazak is csak azon lépéssel halad-hatnak előre, melyet igazul és szabadon tesznek. Mert minden lépés abból adódik, ami a megváltást és az igazságot alkotó szellemet beoltja a mi szellemünkbe, ami az Ő mozdulata és amit az Ő mozgásából alakítunk ki. Tehát előbb megváltottnak kell len-ni! De ki által? Ezt a szó eredeti jelentése fedi fel, hisz oly személyt jelöl, aki rokonát kiváltja, kiszabadítja adósságából. Így, ha a rászoruló rokona váltja ki, mindennél vi-lágosabb, hogy az Úton járóknak Krisztus a megváltója. Hisz Krisztus természetünket öltötte magára, hogy rokonunkká válva megválthasson minket. Mert emberként szen-vedett az emberekért, és mint legidősebb testvér kiegyenlített tartozásainkat, megvál-tott minket, hogy Ővele lehessünk, mínthogy vérünknel és nemzetségünknel fogva hozzá tartozunk, ahogy írva vagyunk.

Izajás így folytatja: *Hisz az Úr megváltottai megtérnek.* Ez sajátosan érinti a zsidó népet, kinek az Egyházra kell támaszkodnia az idők végezetén és rászorítókozva nagy léptekkel kell elindulnia ezen az új úton, meggyónva, a Messiástól vezéreltetve. Mert újra megteszik az utat, melyen az Ő jövetelében bízva és hálásak lévén neki, valóban Istent szolgálva jártak, aztán elhagyták, sőt még ha látták sem akarták felismerni. Így most nélküle mennek, de meg van írva, hogy még visszatérnek. Hát ezért mondja Iza-jás, hogy az Úr megváltottai újra megtérnek. Itt mindegyik szónak megvan a saját je-lentése. Mert az idézet első szava, az Úr, magának Istennek a neve, melynek sajátos jelentése a meghitt kegyelem és a könyörület. A következő szó — megváltottak — a megváltásból ered, úgyhogy a könyörületes megváltottai egyszer majd visszatérnek. Többes számban szól, megváltottak, hisz nemcsak egyszer váltotta meg őket ellensége-iktől, hanem ahogy a Szentírás mondja, sokszor és különböző módon. Ebben az eset-ben könyörületesnek nevezik, mert bár mindenkivel szemben kegyelmet gyakorol, a méltatlan nép iránt viseltetett végtelen szeretete és bőkezűsége csodálatra méltó.

Másodsorban pedig azért, mert távol tartják maguktól mint árulót és gyilkost, és úgy tűnik, míg évszázados haragjuk tart, nem is emlékeznek rá. Am anyyi felejtés és oly hosszú távolmaradás után, mégis vissza akarnak térni az Ő kegyelméhez, valóban visszatérni. Így egyértelmű, hogy népével szemben megnyilvánuló féltő szeretete ha-

talmas, vagyis az idő végtelensége és a fellángolt gyűlölet hevesége, valamint az általuk felhozott érvek ismételtetése sem szünteti meg. Sőt biztos, hogy ez a szeretet mélyen gyökerezik Isten szívében, úgyhogy ha kivágottnak, vagy kiszáradtnak is tűnik, újra kihajt nagy erővel.

Ekképpen nevezi Izajás a zsidókat megváltottaknak és Istent könyörületesnek, hisz annyi gondoskodás és rossz fizetség ellenére végül visszafordítja őket a megszabadulás irányába, mert csak az Ő hatalmas kegyelme vezetheti vissza őket az útra, ahol egyesülnek az egyház szabadjaival.

De mily boldog szerencse és mily élvezetes utazás, ha Krisztus az Út, a Vezető, az Őr és a Biztonság, ott, ahol a vándorok az ő megváltott teremtményei. Így mind nemsek és szabadok, szabadok — mondom — a gonosz szellemektől és megváltottak a bűntől, mentesek a bálványoktól, védettek a rossztól és lelki adományokkal áldattak meg a jóra. Nagy jutalomra hívtak meg és még a remény is boldoggá teszi őket. Mindezt így összegzi: *és ujjongás között Sionba jönnek; és örök öröm fejkön, vigasságot és örömet találnak; és eltűnik fájdalom és sóhaj.*

Ily módon nevezik Krisztust Útnak önmaga szerint és aszerint is, ami az ő nevéhez fűződik. Mert ha az embert hajlandósága, értelme és vonzalma vezeti az úton, akkor Krisztus minden bizonnyal Isten útja, mert mint korábban mondtuk, Ő Isten élő képe, akaratának és jellemének hű képmása, jobban mondva mindannak megvalósulása, ami Istennek tetsző. Ha valamely cél felé törekvésünk út, úgy kétségtávol Isten Krisztusa is út. Mint ma elsőként mondtuk, Isten figyelmének központjában önmaga után Krisztus áll.

Végezetül hogyne lenne Krisztus Út, ha útnak nevezünk minden, az élet irányítására alkotott törvényt, szabályt és parancsot? Hisz Ő maga a Törvény! Mert nemcsak megmondja, mit kellene tennünk, hanem meg is cselekszi azt, erőt adva nekünk. Így nemcsak az értelemnek parancsol, hanem akaratunkban a parancsot törvénné teszi s jósága és törvénye szerint átadja magát nekünk.

*Madary Orsolya fordítása*

---

KALÁSZ ORSOLYA

## Kert

*ugye te kettőnket látod ülni  
egy szebb kertben  
alkonyatkor  
titkaink kettős héjukból kifejtve  
asztalunkon  
zsenge dió és fehér bor  
ugye elég  
szelidek és szépek vagyunk,  
dúdolni  
altatód*